

Sygn. akt I CZ 62/15

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lipca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. M., J. M., A. M. i D. M.
przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Naukowo-Handlowemu P. S.A.

o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 9 lipca 2015 r.,
zażalenia powódki M. M. na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 25 listopada 2014 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 14 listopada 2013 r. Sąd Apelacyjny zawiesił postępowanie w sprawie z powództwa [...] przeciwko Przedsiębiorstwu [...] o odszkodowanie na zgodny wniosek stron (art. 178 k.p.c.), a postanowieniem z 25 listopada 2014 r. postępowanie to umorzył, wobec niezłożenia w terminie roku od zawieszenia postępowania wniosku o jego podjęcie (art. 182 § 1 k.p.c.).

W zażaleniu na postanowienie z 25 listopada 2014 r. powódka M. M. zarzuciła, że Sąd wydał je z naruszeniem art. 182 § 1 k.p.c., gdyż do zawieszenia postępowania doszło w istocie z uwagi na śmierć powoda i konieczność wezwania do udziału w sprawie jego następców. Postępowanie toczyło się z udziałem osób, które nie legitymowały się postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku, a ich wniosek o zawieszenie postępowania został uznany za dostateczną podstawę dla wydania tego rozstrzygnięcia. Wątpliwości budziły też kwestie związane z reprezentacją pozwanej spółki, za którą w postępowaniu działał kurator. Zdaniem żalącej się, postępowanie zostało w istocie zawieszono w celu wyjaśnienia powyższych wątpliwości.

Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Kurator działający za pozwaną Spółkę przychylił się do zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Ustalenie właściwego środka zaskarżenia dla postanowienia o umorzeniu postępowania apelacyjnego wymaga wykładni art. 398¹ § 1 k.p.c. i art. 394¹ § 2 k.p.c. w celu przypisania mu cech orzeczenia, do którego odnosi się jeden bądź drugi z tych przepisów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wypracowane zostało stanowisko, że postanowienie sądu drugiej instancji umarzające postępowanie apelacyjne jako kończące postępowanie w sprawie podlega zaskarżeniu zażaleniem, w przeciwieństwie do postanowienia sądu drugiej instancji umarzającego postępowanie w sprawie jako całości (tak Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniach z 24 kwietnia 2015 r., II CZ 14/15, nie publ., 9 grudnia 2014 r., V CSK 311/14, nie publ., z 7 listopada 2013 r., V CZ 53/13, nie publ., z 8 marca

2013 r., III CZ 12/13, nie publ.), a skoro tak, to wniesiony przez powódkę środek zaskarżenia powinien podlegać merytorycznemu rozpoznaniu.

2. Z akt sprawy wynika, że do umorzenia postępowania w tej sprawie doszło stosownie do art. 182 § 1 k.p.c. w związku upływem przewidzianego w tym przepisie terminu po zawieszeniu postępowania na podstawie z art. 178 k.p.c. Powódka kwestionuje zasadność tego stanowiska w zażaleniu i w związku z tym należy rozważyć, czy kognicja sądu rozpoznającego zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania w następstwie upływu przewidzianego prawem terminu jego zawieszenia, obejmuje badanie prawidłowości samego zawieszenia postępowania. W uzasadnieniu postanowienia z 24 kwietnia 2015 r., II CZ 14/15, nie publ., Sąd Najwyższy przedstawił dwa stanowiska co do tego problemu wypracowane w orzecznictwie, a mianowicie pogląd, że badanie sprawy w takim zakresie jest możliwe oraz pogląd, że orzeczenie o zawieszeniu postępowania jest odrębną decyzją jurysdykcyjną sądu, a trafność postanowienia dotyczącego tej kwestii, po uprawomocnieniu się wiążącego na ogólnych zasadach (art. 365 w zw. z art. 361 k.p.c.), nie może podlegać badaniu wtedy, gdy sąd ocenia podstawy wydania orzeczenia o umorzeniu postępowania.

Po rozważeniu argumentów przytaczanych zarówno za jednym, jak i za drugim stanowiskiem trzeba przyjąć, że w tych przypadkach, w których postanowienie sądu o zawieszeniu postępowania podlega samodzielnie zaskarżeniu zażaleniem, nie ma potrzeby wracać do badania trafności przesłanek samego zawieszenia postępowania przy rozpoznawaniu środka zaskarżenia od postanowienia o jego umorzeniu z uwagi na upływ czasu. Nie ma bowiem przeszkód, by strony, które kwestionują trafność rozstrzygnięcia o umorzeniu postępowania czyniły to w przewidziany ustawą sposób niezwłocznie po jego wydaniu. Postanowienie o zawieszeniu postępowania wydane przez sąd drugiej instancji nie podlega jednak samodzielnie kontroli instancyjnej, a to oznacza, że strona, która zamierza zwalczać pogląd o istnieniu konkretnych podstaw zawieszenia postępowania nie ma ku temu bezpośredniego środka, dostępnego natychmiast po wydaniu postanowienia. W takich przypadkach konieczne jest przyjęcie, że postanowienie o zawieszeniu postępowania wydane przez sąd drugiej instancji może podlegać kontroli na podstawie art. 380 k.p.c. przy rozpoznawaniu

środka zaskarżenia od postanowienia o umorzeniu postępowania, wydanego na podstawie art. 182 k.p.c. Inaczej prawidłowość oceny przesłanek zawieszenia postępowania, która skutkowałą wydaniem postanowienia o jego umorzeniu, co prowadzi do zakończenia postępowania w sprawie, pozostawałaby poza jakąkolwiek kontrolą.

Z tej przyczyny zarzuty powódki sformułowane przeciwko orzeczeniu o zawieszeniu postępowania mogły podlegać merytorycznej ocenie. W jej ramach trzeba stwierdzić, że powódka nie ma racji, o ile twierdzi, że w braku postanowienia stwierdzającego spadek po jej poprzedniku ciągle aktualna pozostaje podstawa zawieszenia postępowania przewidziana w art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. Niezłożenie do akt postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłym powodzie, gdy status osób, które zgłosiły się do udziału w sprawie jako jego spadkobiercy i przedłożyły oświadczenia o przyjęciu spadku nie był sporny, nie uzasadniało tezy, że ciągle trwa przesłanka zawieszenia postępowania przewidziana w art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji prawidłowo orzekł w związku z tym o zawieszeniu postępowania, a następnie o jego podjęciu z udziałem następców prawnych zmarłego powoda. Po wydaniu tych orzeczeń powódka i następcy prawni zmarłego powoda wraz z kuratorem pozwanej Spółki złożyli przed Sądem drugiej instancji oświadczenia, że postępowanie to powinno być zawieszona na ich zgodny wniosek. W ciągu roku jaki minął od tej daty powodowie nie uzyskali postanowienia stwierdzającego nabycie spadku, ale ich statusu druga strona nie kwestionuje. Problem natomiast w tym, że oświadczenie o zgodzie na zawieszenie postępowania złożyła imieniem pozwanej spółki kurator działająca na podstawie art. 42 k.p.c. Niezależnie od wydania postanowienia o zawieszeniu postępowania w uwzględnieniu tego wniosku, Sąd drugiej instancji prowadził czynności zmierzające do wyjaśnienia, kto i w jakim okresie powinien reprezentować pozwaną Spółkę między innymi w dacie złożenia tego oświadczenia. Bez wyjaśnienia tej okoliczności nie sposób jest ocenić, jak miało się oświadczenie kuratora pozwanej do woli osób umocowanych do składu oświadczeń woli, w tym i procesowych, za tę Spółkę.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

